

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	side 2
Årsmødet 2014	side 3
Generalforsamlingen.....	side 4
Festtalen	side 7
Eleverne	side 9
Saltø	side 10
Nyt fra kredsene	side 14
Konservatisme og kulturkamp	side 16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgårdsforening

Juni-juli 2014

Nr. 430 - 70. årgang

Gården, der er rammen om Rævhede Naturprodukter

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Forretningsfører:

Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, tlf. 59 27 59 77.
E-mail: imhan@post.tele.dk

Ejendomsrådgiver:

Chefrådgiver
Michael Munthe Fog
Landboforeningen Gefion
Fulbyvej 15, 4180 Sorø
tlf.: 57 86 53 00
mmf@gefion.nu

Chefrådgiver Skat
Poul Hjorth
LandboMidtØst
Asmildklostervej 11, 8800 Viborg
Tlf. 87 28 22 00 / mobil 29 99 57 24

Hovedbestyrelsen:

Formand:

Peder Mouritsen
»Sædding Storgård«
Kvongvej 40, Sædding,
6830 Nr. Nebel - tlf. 75 28 73 21
p.mouritsen@sikmail.dk

Næstformand:

Karen Jacobsen
Melbyvej 3, 5610 Assens
tlf. 64 71 23 60
kj@osterbygaard.dk
(Formand: Fynskreds)

Jens Brogaard Jensen

»Maglehøjgård«, Hammerbakke 3
4050 Skibby, tlf. 47 52 99 18
jbj@gefion.nu
(Formand: Nordsjællandskreds)

Mogens Frigaard,

»Frigård«, Yppernemøllevej 10,
Nyker, 3700 Rønne, tlf. 56 96 30 02
mogens.frigaard@dlgtele.dk
(Formand: Bornholmkreds)

Karen Andersen,

»Baungaard«, Vollerupvej 70, 4400 Kalundborg
tlf. 59 50 20 13
ok@dlgpost.dk
(Formand: Vestsjællandskreds)

Knud Pedersen

Kildemosegård
Egeskovvej 18, 4700 Næstved
tlf. 55 44 51 17
kgkildemosegaard@privat.dk
(Formand: Sjælland Syd.)

Mogens Høge Hansen

»Hjørnegård«, Lundbyvej 25, Ønslev,
4863 Eskilstrop - tlf. 54 45 46 25
(Formand: Lolland/Falster kreds)

Jens M. Knudsen

Kalmargårdparken 1,
Marstrup
6100 Haderslev
tlf.: 74 57 51 65
jens@kalmargaard.dk
(Formand: Haderslevkreds)

Chr. A. Krogh

Majbølvej 17,
6470 Sydals.
tlf. 74 41 53 12
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Jens Ulrik Tarpgaard

»Tarpgård«, Tarpvej 13,
Vedersø
6990 Ulfborg,
tlf.: 21 42 13 83
tarpgaard@ofir.dk
(Formand: Ringkøbingkreds)

Steffen Buch Juul

Jægergården
Høllundvej 6,
Høllund,
7100 Vejle.
Tlf. 75 86 54 93.
svend-juul@hotmail.com
(Formand: Vejle kreds)

Anne Lis Ladefoged

»Ingvorstrup Hovedgård«
Ingvorstrupvej 7, Revn,
8500 Grenå,
tlf. 86 30 17 77
(Formand: Århuskreds
og Arkivudvalget)

Gunhild Olesen Møller,

»Bronzehave«, Strædet 38,
7990 Øster Assels.
Mobil 23 32 92 10.
(Formand: Midtjysk kreds)

Niels Holger Fisker,

»Mosegården«
Nøragervej 3,
Gelstrup
9240 Nibe.
Tlf.: 98 35 13 39
(Formand: Himmerlandskreds)

Niels Ole Volhøj

»Volhøj«
Bettevej 38,
V. Tversted,
9881 Bindslev
tlf. 40 89 74 92
enovolhoj@mail.dk
(Formand: Vendsysselkreds)

Formanden skriver:

Årsmødet i Vendsyssel var meget vellykket. Generalforsamlingen er altid årsmødernes samlende punkt, for det er derfor vi mødes, men alt det andet skal heller ikke undervurderes.

Det var og er hovedbestyrelsens og min plan, at vi i år skulle høre medlemmernes synspunkter for foreningens fremtid og så i de to efterfølgende år afholde de afstemninger, som afgør om foreningen nedlægges.

På årsmødet fremkom mange synspunkter - både for at fortsætte og nedlægge. Selvom det ikke var aftalt, så foretog dirigenten en improviseret afstemning, der kun kan have karakter af vejledende, da den ikke blev afholdt efter vedtægterne.

Denne afstemning viste et flertal for hovedbestyrelsens plan for afvikling.

Et emne blandt de mange indlæg var, hvad foreningens formue skal bruges til. Og det er der ingen tvivl om, for i vedtægterne står, at ved ophør skal formuen anvendes til at sikre slægtsgårdsarkivets fremtid.

Vi har i foreningen noget "arvesølv". Det ene er Slægtsgårdsarkivet, og jeg har truffet aftale med Dansk Landbrugsmuseum, hvor arkivet bor til leje, om at arkivet overtages af landbrugsmuseet, når foreningen ikke længere har ansvaret. Det andet er Jens og Anna Jensens fond. Fondsbestyrelsen forhandler med lignende fonde tilknyttet Dalum Landbrugsskole om en sammenlægning, så den lille fondskapital ikke går tabt, men fortsat kan glæde unge mennesker i deres uddannelse.

Udflugterne og aftenfesten, der skaber rammerne om årsmødet, havde et godt forløb. Vendsysselkredsens bestyrelse med formand og frue fortjener megen stor ære af det gode forarbejde.

Tak til alle, der brugte en weekend i Vendsyssel til årsmødet.

Peder Mouritsen.

Adresseændringer

bedes meddelt foreningens sekretær:
Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv
Tlf. 59 27 59 77

Slægtsgårdsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning,
tlf. 86 48 48 16, fax 86 48 41 82
E-mail:
arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk
Åbningstid: onsdag kl. 11-15.

Der er gratis adgang til arkivet,
når man til billetsalget i porten oplyser,
at man kun skal på arkivet.

Arkivarer:

Else Skovbo Jensen,
Kløervej 5,
8850 Bjerringbro. Tlf.: 86 68 40 47.
Inge Nissen
Tåsingegade 22 st. tv.,
8200 Århus N.
Tlf. 86 10 43 31 / 23 74 10 37.

Redaktion:

Ole G. Nielsen
Bøgeparken 25 B
4241 Vemmelev
Tlf. 24 93 34 12
OleGN@mail.tele.dk

Nr. 431 udkommer omkring
den 20. august 2014.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk: Jannerup AIS
Ndr. Ringgade 74
4200 Slagelse
Tlf. 58 52 52 22
jannerup@jannerup.dk

Årsmødet 2014

Vendsysselkredsen havde tilrettelagt et meget fint program for årsmødet, og besøgene faldt i deltageres smag. Af de ca. 150 årsmødedeltagere havde næsten 2/3 valgt at tage fredagen med på den såkaldte fortur.

Forturen

For første gang var det nødvendigt at have to busser til at bringe de medlemmer frem, som ønskede at deltage i fredagens program. Efter frokosttid ankom vi til Støvringgård Kloster, hvor vi blev modtaget af klosterinspektør Jens Helweg og hans hustru Mette Helweg, der er oldfrue på klosteret.

I klostergården blev vi modtaget af Rosa Helweg, der er Jens Helwegs moder. Rosa Helweg var husjomfru dengang der var priorinde og frøkener på Støvringgård, og nu residerer hun sammen med sin mand i en af lejlighederne i hovedbygningen, der tidligere rumme klosteret for 12 frøkener. De tre viste os rundt. Et hold gik i haven med Jens Helweg og to hold gik i hovedbygningen, hvor Mette og Rosa Helweg delte opgaverne. Alle var imponeret over Støvringgård og endnu mere begejstrede for den engagerede måde, hvormed familien Helweg kunne fortælle om det gamle herresæde og senere fruentimmerasyll.

Vi fortsatte nordpå og kom til Klarupgård, kendt fra fjernsynets julekalender "Tvillingerne og julemanden". Her afventede godsejer Knud Just vor ankomst og viste os først rundt i hovedbygningen, hvor vi i spisestuen hørte om gården. Knud Just fortalte, at hovedbygningen var blevet fredet, fordi den har så mange gamle døre, der er så velbevarede. Vi fortsatte ud i længerne og så et par kulisser fra

julekalenderen, gårdens markedshal og endelig aflagde vi besøg i gårdbutikken. (Klarupgård er beskrevet i Slægtsgården nr. 427.)

Turen fortsatte til Tylstrup kro. Formanden for årets værtskreds, Niels Ole Volhøj med frue var tilstede, og efter

Rosa, Mette og Jens Helweg, der tog imod os og viste rundt på Støvringgård.

Godsejer Knud Just fortæller om Klarupgård, medens hele fortorens store hold var samlet i spisestuen.

nogen tid serveredes middagen. Og så havde vi haft en god dag.

Lørdagsudflugten

Formiddagens første besøg var hos Ny Vrå Bioenergi, hvor Henrik Bach, der er tredje generation på Ny Vrå og adm. direktør for energiselskabet, fortalte om produktionen af pil til brændsel, om entreprenørvirksomheden med tilplantning og høst for andre, som vil dyrke pil til energi. Vi hørte om firmaets helseprodukter og kosmetiske produkter fremstillet af pil og om gårdbutikken, som ikke alene solgte hel- og kosmetiske produkter, men også mange spændende ting i pilefelt. Vi var en tur i marken og i maskinhuset med Henrik Bach, og for dem, der var indkøbslystne var Aage Bach til rådighed i butikken.

Det var interessant at høre om energipilens dyrkning og om pilens affødte produkter.

Vi fortsatte til gården Klovsborg, hvor Lars Pedersen bød velkommen. Efter en kort orientering gik vi til frokosten, der bestod af to særdeles veltilberedte og velstegte grise suppleret med salatbord.

Vi kunne gå rundt på gården, se på de mange jerseykøer, malkerobotterne, maskinparken, haven og det hyggelige stuehus.

Næste sted på turen var Brønderslev Rhododendron Park. Her fortalte Niels Ole Volhøj om det store haveanlæg med de 10.000 Rhododendron. Da vi var kommet nord på, var der stadig mange blomster.

Vel tilbage på kroen ventede eftermiddagskaffen med kringle, og så var det tid til generalforsamlingen.

Under besøget på Ny Vrå bioenergi var vi ude i marken, hvor Henrik Bach fortalte om dyrkning af pil.

På Klovsborg fortalte Lars Pedersen om sit omfattende landbrug med 1000 jerseykøer og 1100 ha.

Generalforsamlingen

Dansk Slægtsgårdsforenings landsformand, Peder Mouritsen, sagde i sin velkomst: ”Det er herligt at der er så stor tilslutning til årsmødet her i 2014. Jeg tror selvfølgelig på, at det først og fremmest er fordi vi skal drøfte foreningens fremtid. Jeg tror ikke, at det tilskud hovedbestyrelsen besluttede at give til årsmødet betyder noget, og det har hovedbestyrelsen også ændret til en kontingentnedsættelse. Men jeg skal heller ikke udelukke, at Vendsyssel trækker folk til.

Jeg plejer at indlede min velkomst med at rette en tak til den kreds, som havde tilrettelagt årsmødet det foregående år. Det vil jeg ikke i år, for sidste år var vi i Esbjerg, og da Ribekredsen er nedlagt, så var det på mit initiativ vi kom til Esbjerg, og det var Inger M. Hansen og jeg, der havde tilrettelagt dagene. Og det lyder ikke godt, at jeg står og roser årsmødet 2013, selvom det var meget vellykket.

Vendsysselkredsen har valgt Tylstrup kro og fundet nogle besøgssteder i behagelig afstand fra herfra, hvor nogle af dem er meget anderledes end det vi ellers oplever. Og det vi har oplevet indtil nu, lover godt for resten af arrangementet.”

Til dirigent valgtes Jens Myhren, som fastslog at generalforsamlingen var beslutningsdygtig.

Beretninger

I beretningen sagde landsformanden bl. a.: I 2013 havde vi et godt årsmøde i Esbjerg, hvor selve generalforsamlingen forløb problemfrit, selvom der blev fremført forskellige synspunkter angående foreningens fremtid.

Om foreningens arbejde kan jeg sige, at hovedbestyrelsen har holder et kort møde efter generalforsamlingen, hvor vi gennemførte konstitueringen og et stort hovedbestyrelsesmøde den 2. april, hvor vi havde tid til at drøfte regnskabet og foreningens situation på godt og ondt. Det onde er medlemstallets jævne fald, det gode er at der er rigtig god gang i kredsene.

Forretningsudvalget har været samlet en gang i efteråret hos Esther og Niels Ole Volhøj. Her drøftede vi årsmødets detaljer.

Skal jeg se lidt overordnet på det, så kører mange ting jo af sig selv, da medarbejderne – forretningsføreren, arkiverne og redaktøren – er velkendte med opgaverne.

Rejsseudvalget har siden 1996 gennemført en årlig rejse, men efter et par års pause, har udvalget lavet en tur til Bornholm med titlen ”Smag og oplev Bornholm”, det er i første uge af juli og den er næsten fuldttegnet.

Dansk Slægtsgårdsforening er engagement i Jens og Anna Jensens Fond, idet foreningen udpeger to af bestyrelsens

3 medlemmer, og fonden uddeler legater til uddannelse i udlandet.

Derom vil formanden for fondsbestyrelsen, Carl Martin Christensen, berette lidt senere.

Lokalt er der nu 14 kredse. Vi hørte på hovedbestyrelsesmødet, at der var god aktivitet rundt omkring, og det ses også i bladet, hvor der både indbydes og berettes om, hvad der sker rundt omkring.

Jeg plejer at kommentere det aktuelle i landbrugspolitikken, og det vil jeg også gøre i år. De danske landmænd bliver ældre og ældre. Der er flere aktive landmænd over 80 år end under 30 år! Situationen er sådan, at det kun er de gårde, der skal sælges, som bliver handlet. Der skiftes kun ejer, når bankene bestemmer ejerskifte. Folk, som sidder på en veldrevet gård, kan ikke komme af med den. Bankerne siger nej, selvom regnskabet er godt, og køberne har opsparing.

Jeg forventer, at kødproduktionen i Danmark står for afvikling, da jeg ikke ser nogen fremtid for kød, det gælder både kalve, svin, fjerkræ og fisk.

Det er resultatet af politikken i 1990'erne, at dansk landbrug har fået en succeseksport af smågrise.

Til gengæld tror jeg på, at malkekøerne har en fremtid i Danmark.

I år bliver vi trukket p.g.a. for megen mælk. Det er vanskeligt at styre, for i 2013 var grovfoderet godt, og derfor har køerne givet bedre ydelse.

Der er nu 17.000 færre køer i Danmark, men de resterende har givet ½ milliard kilo mælk mere.

Heri ligger der også en miljøgevinst.

Vi har den luksus her i landet at vi sætter miljøet højere end fødevareproduktionen.

Et påfaldende eksempel på det er, at da svineproduktionen faldt, blev Danmark korneksporterende, men det danske korn er placeret lavets på kornbørserne, da det mangler gødning. Det er et paradoks at danskerne ikke kan dyrke brødkorn p.g.a. gødningsreglerne, for måtte vi gøde vi i Danmark, ligesom i Tyskland, ville vi producere for 4 milliarder kr. mere korn. Og så er det tankevækkende, at vi eksporterer majs til Tyskland til energifremstilling!

Det er interessant, at den nye fødevareminister, Dan Jørgensen, faktisk har lagt stilen om i sit ministerium. Fødevareministeren har erkendt, at loven om bræmmer var truffet på forkert grundlag, og har derfor halveret bræmmerne. Det er selvfølgelig kun en halv løsning, men det er nyt, at en politiker indrømmer at der er truffet en forkert beslutning.

Det er glædeligt, at politikerne viser realitetssans, og nu ser jeg frem til, hvor den næste indrømmelse kommer.

Vi skal besluttes os til, hvad vi vil med Dansk slægtsgårdsforening.

Sidste år åbnede jeg for diskussionen om foreningens fremtid, vi havde nogle interessante tilkendegivelser, og nu har man haft et år til at drøfte spørgsmålet lokalt.

Vi skal ganske konkret beslutte os for, om vi vil lukke med udgangen af 2016. Det kræver at vi stemmer om det til årsmøderne i 2015 og 2016. Men i år skal vi drøfte den vanskelige beslutning, vil vi lukke foreningen eller fortsætte. I hovedbestyrelsen er der stort set enighed om at følge den lagte plan, men vi ved også at der er modstand mod den nødvendige afvikling, bl. a. her fra Vendsysselkredsen.

Den direkte anledning til at spørgsmålet er blevet rejst er, at medlemstallet går jævnt tilbage. Vi havde i 1968 2498 medlemmer og i 2013 var det 1354. Det koster at drive foreningen, selvom det gøres økonomisk forsvarligt. På et

tidspunkt når vi den økonomiske smertegrænse.

Sidste år sagde jeg, at ingen andre end landbruget har lukket så mange af deres egne foreninger, tænk på mejerier, brugser, forsamlingshuse o.s.v.

Al ting har en tid, og når tiden ændrer sig, så må vi også tage konsekvensen. Mejerierne og brugsforeningerne blev nedlagt med hjernen og ikke med hjertet.

På samme måde står vi med afgørelsen om Slægtsgårdsforeningens fremtid.

Hvis vi beslutter, at foreningen skal nedlægges, så har vi to forhold, der skal være bragt i orden.

Det ene er Jens og Anna Jensens Fond, hvor Slægtsgårdsforeningen udpeger 2 af de 3 bestyrelsesmedlemmer. Det vil Carl Martin Christensen sige mere om.

Det andet er slægtsgårdsarkivet. Arkivet bor til leje hos Dansk Landbrugsmuseum, og jeg har haft et møde med museumsdirektør Peter Baunshøj, Dansk Landbrugsmuseum, og resultatet blev, at Landbrugsmuseet vil tage hånd om Slægtsgårdarkivet og dets nuværende medarbejdere, når eller hvis foreningen ophører.

Med disse betragtninger over vores opgave i dag, vil jeg afslutte min beretning, men skal dog huske at sige tak til alle som i årets løb – på en eller anden måde - har ydet en indsats for Slægtsgårdsforeningen.

Efter landsformanden beretning fik den tidligere landsformand og nuværende formand for Jens og Anna Jensens Fond, Carl Martin Christensen, ordet, og forklarede at fonden var oprettet efter en gave fra et ægtepar på Nordfyn, og den skulle yde billige etableringslån til unge landmænd. Prisdudviklingen i landbruget gjorde fonden uinteressant, og derfor ændredes fondens formål, så den i stedet udbetaler rejselegater til unge, der ville dygtiggøre sig enten praktisk eller teoretiske i udlandet. Fondens har i mere end 30 år glædet mange unge mennesker. Egenkapitalen er 1.400.000 kr. og renter er ikke, hvad de var engang, så i år har der efter gebyrer m. v. været penge til to legater hver på 5.000 kr.

Om fondens fremtid sagde Carl Martin Christensen, at bestyrelsen arbejder på, at få lagt Jens og Anna Jensens Fond sammen med andre fonde med samme formål, som er tilknyttet Dalum Landbrugsskole, og dermed vil fondens midler være sikret for fremtiden, når Dansk Slægtsgårdsforening ophører.

Så aflagde formand for Slægtsgårdsarkivet, Anne Lis Ladefoged, sin beretning, hvor hun bl. a. sagde: "at de aller fleste besøgende er slægtsforskere. Kun om sommeren sker det, at der kommer gæster, der bare lige vil se, hvad arkivet er for noget. De fleste henvendelser kommer ad elektronisk vej, men uanset henvendelsen form, så lægger arkivarerne - Else Skovbo og Inger Nissen - et meget stort arbejde i at servicere arkivets brugere.

I årets løb har vi også modtaget enkelte bøger, bl. a. bogen om gårdmalerier "Gården på væggen" fra Landbrugsmuseet. Vi har selv ryddet lidt op og sorteret i egne bøger og ladet nogle egnede stå på arkivet, eller evt. kopieret sider fra bøger/lokalhistoriske hæfter og ladet dem registrere i databasen."

Drøftelsen af beretningerne

Efter de tre beretninger åbnedes for debat, som straks udviklede sig til en diskussion for eller imod hovedbestyrelsens forslag om at nedlægge foreningen i 2016. Den første talte om, at foreningen ikke skulle afvikles

men udvikles, og den skulle fornyes. En anden sagde, at hvis foreningen blev nedlagt, så skulle kredsene dele foreningens midler. Hertil svarede landsformanden, at vedtægterne klar siger, at hvis landsforeningen ophører, så skal dens midler bruges til at sikre Slægtsgårdsarkivet. En mente, at kredsene kunne eksistere uden landsforeningen, og dertil sagde en anden deltager, at hvis kredsene skal fortsætte uden landsorganisationen, så vil det være som en høne uden hoved. En sagde, at det ville blive vanskeligt for kredsene uden landsforeningen og bladet.

Endelig blev der rejst kritik af, at drøftelsen af foreningens fremtid blev taget under formandens beretning og ikke som et selvstændigt punkt. Landsformanden svarede hertil, at hovedbestyrelsen ønskede at høre medlemmernes mening om fremtiden, og der var det naturligt, at gøre det i forbindelse med beretningen, hvor problemstillingen var taget op.

Endelig fremhævede et medlem det vægtige synspunkt, at flere kredse ikke har fuldtallige bestyrelser, men overlever på få engagerede bestyrelsesmedlemmer, så tilstanden i nogle kredse er ikke sund.

Da beretningen skulle tages til efterretning foreslog en årsmødedeltager, at man først skulle stemme om fortsættelse eller nedlæggelse og derefter om beretningen. Ganske imod alt besluttede dirigenten, at der skulle stemmes. Den vejledende afstemning viste et beskedent flertal for hovedbestyrelsens ønske om med rettidig omhu, at nedlægge foreningen og sikre slægtsgårdsarkivet. Men afstemningen kan ikke bruges til noget, da den måde, hvorpå den afvikledes, var i strid med vedtægterne, hvor § 3 oplyser, at medlemskabet dækker husstanden, dvs. 1 husstand 1 stemme. Derefter godkendtes beretningen enstemmigt.

Regnskabet blev fremlagt og godkendt.

Peder Mouritsen blev genvalgt til landsformand med akklamation.

Revisorerne Vagn Juel Jørgensen og Michael Munthe Fog blev også genvalgt.

Kredsen Det sydlige Sønderjylland fik overdraget årsmødet 2015 og i 2016 afholdes årsmødet på Fyn.

Derefter kunne landsformanden takke dirigenten og forsamlingen for et godt møde.

Festaftenen

Festaftenen indledtes med en traditionel middag – søtunge, kalvesteg og is.

Festtalen blev holdt af folketingsmedlem Birgitte Josefsen, og den gengives side 7-8.

Derefter kaffe og dans. Musikken leveredes af et lokalt band, der skabte den rette stemning både under middagen og til dansen.

Søndagsudflugten

Søndagen begyndte med gudstjeneste i Ajstrup kirke, hvorefter præsten, Karin Braüner Mikkelsen, fortalte om kirken og dens meget smukke og interessante inventarium.

Vi skulle derefter køre til Rævhede naturprodukter ved Åbybro. I de to busser sad henholdsvis Niels Ole Volhøj og Finn Moldsen, som guidede os gennem vildmosen og fortalte om vildmosens anvendelse til kvægbrug, kartoffelavl og afgræsning.

På gården, hvor Rævhede naturprodukter er etableret, blev vi modtaget af Anette og Jimmi Havgaard og deres søn Rune Havgaard. Efter en kort orientering delte vi os, så nogle kunne se efter dådyr, kronstyr og muffoner og andre kunne komme gennem slagteriet og nyde gårdbutikkens mange tilbud. Jimmy Havgaard køber vildt som er slagtet og på gården skæres det op, forarbejdes og sælges. Det meste sælges til faste aftagere via nettet, men noget går også ud gennem gårdbutikken.

I gårdens jagstue, showrummet og et partytelt var der dækket op til frokost. Frokosten var en herlig oplevelse. Ved hver kuvert stod en tallerken med 8 specialiteter suppleret med tre slags brød, som Rævhede naturprodukter selv forhandler. Frokosten var en festlig afslutning på et godt årsmøde.

OGN

Stamherren til Rævhede naturprodukter – Rune Havgaard, har for kort tid siden afsluttet uddannelsen til butikslagter, og i dette forår blev han Danmarks mester ved en konkurrence for lærlinge i sit fag. Rune Havgaard står her med trofæet for sin dygtighed.

Jimmi Havgaard bød velkommen og gav en kort orientering.

Festtalen

Talen ved årsmødefesten blev holdt af Birgitte Josefsen, medlem af folketinget for Venstre og hustru til et af de lokale bestyrelsesmedlemmer.

Hun sagde: ”Gennem en årrække har jeg været fast gæst ved indtil flere dyrskuer i det nordjyske. Dyrskuer der med garanti er lige så fornøjeligt og berigende, som alle andre dyrskuer rundt omkring i landet. For øvrigt en

rigtig god og stolt tradition, som jeg håber landbruget vil fastholde. Ved et dyrskue mødes man og får en god faglig snak, noget inspiration fra de mange udstillere der lancerer deres nye maskiner med den sidste nye teknologi. De mange producenter udleverer smagsprøver.

Ja, det er ikke lige omkring et dyrskue en eventuel slankekur skal starte op, for smagsprøver er der rigeligt af. Og selvfølgelig skal der smages på alle de gode produkter af høj kvalitet fra de danske landbrugsproducenter. Men ikke mindst giver dyrskuedagene mulighed for hyggeligt samvær. Måske møder man nogen, som man sidst så ved det forrige dyrskue.

Medens alle landmænd stolt har vist deres flotte dyr frem på dyrskuet har jeg haft den store ære indtil flere gange at være dommer ved et børnedyrskue, som naturligtvis afholdes på samme dyrskueplads.

Mange dyr har jeg set, og mange forventningsfulde børn har jeg talt med. Har hørt på deres beretninger om, hvordan de passer dyrene. Fortællingerne om hvorfor hunden hedder Bella eller Bjørn og katten Kisser eller Pjevs. Jeg har nydt det, og tror bestemt også de mange børn hvert år har haft en rigtig god dag.

På et dyrskue er der jo ligeledes ofte tradition for, at arrangørerne har enterret med et par gode kunstnernavne der kan optræde på scenen. Det samler ikke kun folk der midt på dagen, men får også byboerne til at møde op på dyrskuepladserne.

For en del år siden havde de der stod for dyrskuets afvikling, der hvor jeg var, bedt Kirsten og Søren om at spille og synge. Det var dengang, hvor de var på toppen af deres karrierer, og havde sunget sig ind i vores hjerter.

Blandt børnene ved børnedyrskuet havde jeg midt på formiddagen talt med en af pigerne der havde høns med til børnedyrskuet. En rigtig glad, og struttende rødhåret pige, som ud over at udstille hønsene, så meget frem til at skulle høre Kirsten og Søren optræden.

Klokken 14.00 var vi færdige med vores bedømmelser af de mange dyr. Børnene havde fået deres præmier (og selvfølgelig fik alle præmier), og kort tid efter skulle så de berømte Kirsten og Søren optræde.

Jeg fandt mig en god plads ved scenen og havde fået mig placeret ret tæt på. Pludselig så jeg en rødtop mase sig vej frem mod scenen. Det var min lille veninde, som jeg havde talt med om formiddagen.

Jeg fik skabt lidt plads så hun kunne stå så tæt på som muligt, hvilket var vigtigt, for hun havde papir og blyant med, da hun gerne ville havde en autograf fra den synkende duo.

Da vi nærmede os slutningen på Kirsten og Søren optræden, kunne jeg mærke på den lille pige at hun blev lidt urolig. Jeg bøjede mig ned for at høre om der var noget galt. Ja, hun vidste ikke rigtig hvad hun nu skulle sige til Kirsten og Søren, når hun nåede frem for at få deres autografer. Vi talte lidt om det, og jeg lovede, at jeg nok skulle blive der og hjælpe med, at hun nu fik fat i autograferne.

Langt om længe blev det vores tur. Og her stod jeg så med en glad pige på. 8-9 år. Lidt for tyk, med et knaldrødt hår, hvori der var sat to røde sløjfer. Det skal lige siges at hun også var i en rød nederdel og en bolsjestrøbet bluse. En pige der struttede af sundhed, men var lidt beklemt ved situationen.

Hun nåede frem og selvfølgelig smilede Kirsten og Søren til alle børnene og spurgte, hvad de hed o.s.v. Pludselig lød det ud af den lille piges mund: ”Min far han er dommer over ved de røde køer.”

Jeg ved ikke om I for jeres indre blik kan danne jer et billede af, hvordan Kirsten og Søren reagerede, men jeg havde i alle tilfælde en oplevelse af, at de ikke rigtig forstod pigens melding.

Hun fik autograferne, og jeg har aldrig glemt hende. For hun viste jo om nogen, hvor stolt hun var af at høre til i den danske landbrugskultur, og hvor stolt hun var af far.

Alle I, der er her til festen i Slægtsgårdsforeningen, har relationer til livet på landet, og I har meget at være stolte af:

For det er jo bondekulturen der har skabt vores samfund, og været stærkt medvirkende til at gøre det til det det er i dag.

Der har ikke været særlig mange mennesker på jorden før man begyndte at drive landbrug.

De første var samlere, jægere og fiskere, som drog fra sted til sted.

De brugte deres hænder til at lave redskaber med, som eksempelvis økser, og knive.

Med tiden blev det til husdyrbrug. Vi kender fra udgravninger til hvordan der har været holdt husdyr i fortidens huler og huse. Og vi ved hvornår man begyndte at dyrke jorden. Husdyr og afgrøder blev kapitaler, som man kunne tære på, og det gav overlevelsesmuligheder under skiftende forhold.

Landbolivet er en kultur helt for sig selv. Os på landet har en anden tankegang end de, der er født og opvokset inde på stenbroen.

En Københavner tænker alene på solskin hver eneste dag fra april til november. En landmand skæver hver dag op mod himlen efter regn i tørkeperioder, og efter tørt vejr og sol i tider med for meget regn. Hver eneste dag året rundt har landmanden og hans familie tankerne rettet mod vejret, da det er altafgørende for en god avl. Det betyder foder til dyrene, og landmanden betragter jorden som noget, der lever, og som skal have næring i form af gødning. Landmanden passer jorden og dyrene, som enhver mor passer det lille nyfødte barn.

Landbruget har sikret udviklingen her i vores lille dejlige frodige land. Har været med til at udvikle et erhverv i en positiv retning og været banebrydere for nytænkning og udviklingen af maskiner og ny teknologi.

For et par hundrede år siden var ca. 80 % af befolkningen aktive i landbrugerhvervet. I dag er det kun nogle få procent, men på trods af det, er det stadig dansk landbrug, der hjælper os igennem den ene krise efter det andet.

Erhvervet evner at fastholde og udvide produktionen og fastholde de gode eksporttal, når alle andre erhverv viser fald eller stagnation.

Jo, der er meget at være stolte af!

Overalt rundt omkring i landet kan vi se, hvordan landmandsfamilierne tager fat omkring opgaverne. Uanset om der satses på dyreavl eller planteavl.

Se, hvordan flere og flere bruger kræfter på at sikre at bygningerne er i en god stand.

Nogen gange spørger jeg mig selv om, hvorfor nogen vælger livet på landet, og andre finder det helt og aldeles fascinerende at bo på 4. Sal i 2. baggård i en storby, med larm hele døgnet rundt, bilos, og mennesker der løber på gaden hele tiden. Altid ser det på Strøget i København ud som om alle er 10 minutter bagud. Alt er planlagt til mindste detalje, og aftalerne på arbejde og i fritiden plottet ind på Pc'en. Aldrig et minut hvor der standses op, og tænkes. Ikke så sært at en af de store folkesygdomme i dag er stress.

Når jeg må overnatte i min lejlighed i København tænker jeg altid på, hvordan alt denne tumult påvirker mig. Og når jeg er færdig med mit arbejde på Christiansborg, er min første tanke altid. Hvornår går det første fly til Aalborg? Lad mig komme væk, der ud hvor det er muligt at trække vejret uhindret og leve livet fuldt og helt.

Måske er det der fascinerer os på landet det, som den store russiske forfatter Leo Tolstoj engang har sagt, at når han skrev en bog, blev den oftest til noget helt andet end det, han havde bestemt sig til det skulle være.

Det var som om personerne i bogen ville leve deres eget liv, og det kunne han som forfatter ikke på forhånd planlægge og styre.

De ville noget andet end han ville. Og deres skæbner udviklede sig efter love, som han ikke kunne bryde, hvis det han skrev, skulle virke ægte og sandt.

Hans egne personer tog magten fra ham. De blev til levende mennesker, der trodsede den, der havde ladet dem blive til.

Når det skete og når han bøjede sig for det, var det, fordi han var en kunstner, en af de gudbenådede, hvis værkers værdi rækker ud over den tid, hvor de blev skabt.

Sådan er det også med livet på landet. Sådan er det også med de mange hundrede vis af gårde, slægtsgårde, klostre og slotte i Danmark.

Det er store kunstnere der har skabt det fundament dansk landbrug hviler på i dag. Det er store kunstnere, der har skabt den bygningsmasse vi kan beundre rundt omkring i hele landet. Det er fortidens kunstnere, landmænd, slots-ejere og andet godtfolk, der startede processen. Begyndte at skrive historien om hver enkelt gård, kloster, slot. Det er nutidens kunstnere, der bygger videre, – skiver på en historie, som forhåbentlig aldrig kan skrives færdig. Det er fortidens og nutidens landbofamilier, der holder fast i og bevarer den kulturarv vi har grund til at værne om og være stolte af.

Det skal og kan ingen tage fra os, der elsker livet på landet, selv om mange forsøger.

Tag eksempelvis Harald. En stovt landmand ude i det barske vestkystområde. Som har gået der sammen med konen. Og de havde orden i sagerne.

Harald var, som man siger ”selv hjemme” og ikke nem at slå ud af stilen. En dag kørte en stor bil ind på gårdspladsen, og nogle mappeklædte herrer steg ud. Da Harald kom hen til dem, præsenterede den ene af dem sig som overingeniør ved statsbanerne og sagde: *”Der skal anlægges en ny banelinje her, og vores beregninger viser, at det er mest hensigtsmæssigt, at den løber over deres jord. Ja, faktisk kommer den til at gå lige gennem deres hønsesuh derhøne.”*

Harald vendte skråen en ekstra gang og sagde så sindigt: *”Nå, jamen så vil A sej jer, te der blyver et nøj mæ nattog her, for vi lukker for æ høns klokken syv!”*

Ja, der er nok, der vil gøre livet surt for os på landet, men det skal de ikke komme godt af sted med. Og det sørger næste generation for, hvilket en af mine kollegaer på Christiansborg og jeg har oplevet. Vi var for nogen tid siden på besøg på en skole. Og i 2. Klasse skulle de den pågældende dag tale om hvilke erhverv børnenes forældre var beskæftigede ved.

Alle fortalte beredvilligt om, hvad både mor og far beskæftigede sig med. Læger, sygeplejersker, frisører, bank-assistenten og bankdirektøren. Ja listen af erhverv var lang.

Lille Viktor havde siddet og lyttet på hvad der blev sagt og havde ingen problemer med at fortælle at hans mor var laborant på sygehuset. Værre var det med far for han gik jo bare gik der hjemme ved grisene. Så hvad skulle han gøre for det ville jo ikke lyde så godt at sige: ”min far går bare derhjemme.” Ærgerlig, for Viktor var nu både glad for far og stolt af ham, fandt vi efterfølgende ud af.

Endelig blev det Viktors tur, og stolt fortalte han om mors job på sygehuset. Så var der lige det med far. Men børn på landet ved, som den russiske forfatter Leo Tolstoj, at det ikke altid er sådan, at det ender, som man har planlagt.

Så da Viktor havde fortalt om mors laborantjob sluttede han: ”og min far er Venstremand!” Ja, Viktor er stolt af far, og jeg er ikke i tvivl om, at Viktor vil blive en del af næste generation på landet.

Slægtsgårdsforeningen er, synes jeg, i sig selv et symbol på den stolthed, der er forbundet med at være part i den danske bondekultur. Og vi, der er en del af foreningen, har en forpligtigelse til at skrive videre på fortællingen og tage vare på vores kulturarv. Slægtsgårdsforening eller ej.

Vi er dem, der skal vise overskud og smile til næste generation. Det er os, der skal vise overskud.

Det er så lidt hver enkelt skal gøre for at skabe en positiv forandring. Og det er så lidt, vi hver især behøver at gøre, for at værne om den kultur vi er rundet af. Det er så lidt, vi hver især behøver bidrage med for at sikre dansk landbrug fremover.

Uanset om generalforsamlingen i Slægtsgårdsforeningen beslutter sig for at opløse foreningen eller ej, lever den danske bondekultur videre. Det sørger Viktor og min lille rødhårede veninde for. Vi skal blot hjælpe dem på vej. Historien hverken kan eller skal slutte her

God fest.

Eleverne

Ved Slægtsgårdsforeningens årsmøde i år var der et meget interessant sammentræf. Blandt deltagerne var fem landmænd, der i årene 1975-1976 havde været landvæsenselever på Binnitze gods på Lolland hos Inger Marie og Ole Wibholm.

De gamle elever er nu dynamiske landmænd på Lolland, og har bevaret kontakten. En elev er død, men enken og hendes nuværende mand er fortsat en del af gruppen.

På billedet ses de "gamle" elever med ægtefæller og deres lærermestre.

I forreste række fra venstre: Jørgen Elholm (elev), Hanne Clausen (elev) samt Inger Marie og Ole Wibholm.

I bagerste række fra venstre: Marianne Elholm, Knud-Erik Clausen (elev), Helle Christensen, Vagn Rasmussen, Jens Nielsen (elev) Anette Nielsen, Margit Bille og Poul Bille (elev).

Om en svunden tid

Inger Marie og Ole Wibholm fortæller: "Vi mødte hinanden på Binnitze som stuepige og forvalter. Efter skoleophold og forskelligt arbejde blev vi gift i 1961. Efter at have været 10 år på Sjælland købte vi Bennitze i 1971 og flyttede derned i oktober måned med vor kvæg- og svinebesætning, og her begyndte så vores store "elevtid".

Vi havde også haft elever på Sjælland, men kun 1-2 ad gangen foruden 1 ung pige. Nu blev vi så mange flere.

Dengang skulle de unge, som ønskede "det grønne bevis" have et halvt år med staldarbejde. Der var malkekvæg – 150 stk. foruden opdræt – op til 400 dyr i alt, som vi beskæftige os mest med.

Vi havde tre elever i marken og fem i stalden. De boede i kælderens på hovedbygningen. De 2-3 piger i huset, som skulle lære at holde hus, boede ovenpå.

Vi spiste sammen alle tre måltider. Her var altid liv og glade dage, der var vel også "en sur" indimellem, men givende var det for os alle.

Der var ikke så mange uddannelsessteder, hvor man kunne få både kost og logi på "gammeldags manér", og da staldarbejdet var et nødvendigt onde for de fleste unge, var gennemgangen stor og det blev til rigtig mange unge i de 15-20 år, vi havde elever. Vi havde dog også nogle elever som blev et år med både stald og mark. Vi søgte sjældent med annoncer, der var altid en, som kendte en, der også skulle have et ophold.

Vi har den glæde, stadig at kunne følge en del af dem, ligesom vi også erfarer, at det er gået de fleste rigtig godt. Flittige unge mennesker var og er det. Desværre har vi også mistet nogle af dem i en al for tidlig alder.

Den dejlige tid, som det var, at bo på dette dejlige sted sluttede 20. september 2006, hvor Ole blev 70 år. Vi havde haft Binnitze i 35 år og været gift i 45. Denne dag overgav vi henholdsvis Binnitze og Nøbølle, den sidste købt i 1989, til vore to sønner, Jens og Niels. Denne dag havde vi reception, og der havde vi den store glæde at 30 forhenværende elever, og nogle af dem med kone eller mand, kom på besøg. Fra Langeland, Bornholm, Sjælland og Lolland-Falster. Vi var overvældede.

Vor ældste søn, Christian, bor på Liselund ved Stubbekøbing, og vor datter bor i Schweiz med sin familie. Vi købte hus i Maribo og flyttede derud i oktober 2006.

Vi blev på et tidspunkt medlem af Slægtsgårdsforeningen, og har været meget glade for det og de arrangementer, der bliver lavet. Det sidste årsmøde her i år, havde vi den fornøjelse at fem herboende (på Lolland og Falster) "gamle elever" med deres ægtefæller var med. Det blev til megen god snak undervejs og de fortalte, at de havde 40 års jubilæum næste år i deres erfargruppe - eller hvad de nu kalder det. Det er da fantastisk at tænke på, at de mødte hinanden hos os.

Ja, de, der var ganske unge elever dengang, er du også over 50! Fantastisk som tiden går.

I taknemmelighed og glæde over at have fået lov til at opleve en så rig tid.

Saltø

Saltøs hovedbygning

I denne sommer besøger Sjælland Syd herregården Saltø ved Næstved. Den gamle herregård kendes fra middelalderen, den har tre gange været i kronens eje og siden 1725 har den tilhørt slægten Plessen.

Plessen

Slægten Plessen eller von Plessen er en gammel mecklenborgsk adelsslægt, som kom til Danmark med Christian Sigfred von Plessen (1626-1723). I 1677 blev han kammerjunker hos prins Jørgen, og året efter opsigede han sine embeder i Mecklenborg for at overtog administrationen af prins Jørgens økonomi. Senere blev han præsident for Kammerkollegiet, og derved øverste leder af landets finansvæsen. Christian Sigfred von Plessen ejede store godser i Mecklenborg. I 1707 overtog han Vallø, Billesborg og Gunderup, og i 1712 arvede han den fynske herregård Glorup. Han blev stamfader til den danske linje, som blev op optaget i den danske adelsstand i 1830.

Christian Sigfred von Plessen var meget velhavende. Efter hans død i 1723 arvedes hans godser af sønnen Christian Ludvig von Plessen, der var gift med Charlotte Amalie Skeel til Fussingø. Lillebroderen Carl Adolf von Plessen fik sin arv i kontanter, og i de næste par år erhvervede han syv herregårde mellem Fuglebjerg og Næstved. Først købte han Førsløv hovedgård og de to mindre hovedgårde Harrested og Castrup. Derefter Fodbygård og året efter Fuglebjerggård. 20. januar 1725 overtog han Saltø, og senere på året sikrede han sin den meget store Gunderslevholm hovedgård.

Carl Adolf von Plessen

Carl Adolf von Plessen (18. marts 1678 – 30. januar 1758) var embedsmand, godsejer og forretningsmand.

Efter sin dannelsesrejse blev han udvalgt til at ledsage prins Carl, kong Christian den Femtes yngre søn, til udlandet. Rejsen tog fire år, og efter hjemkomsten udnævntes han til hofmarskal, overkammerherre og gehejmeråd.

Plessen var pietist og valgte at leve langt fra kong Frederik den Fjerdes hof som overkammerherre ved prins Carl og prinsesse Sophie Hedevigs hof på Vemmetofte. Vemmetofte var de to kongeliges private ejendom, som de havde arvet efter deres moder, dronning Charlotte Amalie.

Carl Adolf von Plessen administrerede Vemmetofte gods og førte hoffet for de kongelige. Det var Plessens fortjeneste, at dronning Charlotte Amalies ønske om at oprette en stiftelse for ugifte adelsdøtre blev realiseret efter prins Carl og prinsesse Sophie Hedevigs død.

Efter tronskiftet i 1730 ønskede kong Christian den Sjette at knytte Plessen til sit hof, og Plessen blev udnævnt til Blå Ridder (Ridder af Elefantordenen). Efter kort tid i Centraladministrationen valgte Plessen at trække sig tilbage. Han havde sine egne hovedgårde og Vemmetofte at tage sig af. Dertil kom hans store interesse for den oversøiske handel. Han var medskifter og daglig leder af Dansk-Vestindisk-Guinesisk Kompagni. Kompagniet købte i 1733 Sct. Croix på Plessens initiativ. Dette handelskompagnis hovedopgave var at forsyne den nye verden med arbejdskraft. Dvs. den fromme Plessen sad i København og styrede Dan-

Carl Adolf von Plessen

marks største slavehandel, men han kunne hverken, se høre eller lugte hvad der foregik på hans skibe.

Carl Adolf von Plessens arv var også fra kolonihandel, da hans far var medejer af Asiatisk Kompagni.

Carl Adolf von Plessen ville i sin korte embedsperiode under kong Christian den Sjette have indført stavnsbåndet uden militi. Stavnsbåndet skulle alene sikre arbejdskraften til godserne, men Plessens synspunkt blev underkendt, og der indførtes et stavnsbånd med landmiliti.

Som den gode pietist oprettede Plessen 16 skoler for almuebørn på sine godser. I fundatsen står: ”Skoler, hvorudi han ville have den ungdom, som Gud velsignede hans godser med, undervist udi guds frygt og evangelisk lærdom.”

Plessen forsynede såvel Førslev som Gunderslevholm med nye hovedbygninger, prægtige barokbygninger. Førslevs hovedindgang havde et imponerende indgangsparti, der senere er blevet fjernet. Over hoveddøren sattes en tavle med følgende indskrift: ”Se, Herrens frygt er visdom og at afvige fra det onde er forstand.”

Plessens testamente

Carl Adolf von Plessen var ugift. I sit testamente af 18. februar 1757 bestemte han, at hans syv herregårde skulle indgå i tre fideikommisgodser, som hans ældre broder og dennes efterkommere skulle arve. Og det skete året efter.

Herregårdene Saltø og Harrested udgjorde et fideikommisgods og tilfaldt Christian Ludvig Scheel-Plessen (1741-1801), hvis efterkommer, greve Carl-Alexander Scheel-Plessen, ejer Saltø.

Det andet fideikommisgods oprettedes af Førslev, Fuglebjerggård og Fodbygård. Det tilfaldt Christian Frederik von Plessen (1746-1804). Da han var barnløs tilfaldt fideikommisgodset den yngre broder, Carl Adolf von Plessen (1747-1810). Han havde i forvejen det tredje fideikommisgods, der omfattede Gunderslevholm og Castrup.

Den 5. november 1802 fik den yngre Carl Adolf von Plessen tilladelse til at erstatte fideikommiserne med en substitutionskapital, og derefter afhænde han de fem gårde. Det første fideikommisgods – Saltø og Harrested – afløstes i 1921.

Konfiskationen

I 1946 tog den danske stat Harrested efter loven om konfiskation af tysk og japansk ejendom. Saltø rørte man ikke, men slægten Scheel-Plessen store gods i Jylland - Fussingø – blev også inddraget. Ligeledes fratog staten slægten von Jenisch deres jyske gods Kalø. Konfiskationen af de tre hovedgårde – Harrested, Fussingø og Kalø er uforståelig, da de to slægter ikke havde været aktive på tysk side i besættelsestiden. Der er faktisk bekræftet, at det modsatte var tilfældet.

Hertil kommer, at baron Magnus von Plessen, der var ejer af de danske godser Selsø, Lindholm, Saltø og Harrested var dansk statsborger.

Dengang de to slægter erhvervede sig gods både i kongeriget og hertugdømmerne, var det i Helstatens tid. Og i den tid tænkte man ikke så meget på nationalitet, begrebet nationalitet er først noget der vokser frem efter Napoleontiden.

Slægten von Jenisch havde godset Blumendorf ved Hamburg (Holsten) og købte i 1830 Kalø i Jylland.

Slægten Scheel Plessen havde besiddelser i kongeriget – bl. a. Saltø, Harrested og Fussingø – men også godset Sierhagen lidt syd for Femern (Holsten).

Den senere udvikling skabte landegrænsen mellem de to slægters historiske ejendomme. Og havde de deres officielle adresse syd for grænsen, så var de tyske statsborgere, og alene på statsborgerskabet kunne man fratage dem deres ejendomme i Danmark.

Loven af 30. marts 1946 om konfiskation af tysk og japansk ejendom har været og er stadig et ømt punkt i dansk retshistorie. Loven blev til i skyggen af besættelsestiden og i den overbevisning, at det var den eneste måde man kunne skaffe Danmark blot en anelse kompensation for ødelæggelserne under besættelsen.

Retshistorikeren Ditlev Tamm, professor, dr. jur. et phil., har beskæftiget sin indgående med loven om konfiskation, og i særdeleshed om konfiskationen af Fussingø. Han skriver bl. a.:

For det første er det min opfattelse, at familien ved konfiskationen er blevet udsat for en urimelig behandling, som man selv under indtryk af den særlige stemning umiddelbart efter besættelsen fra dansk side simpelthen ikke kan være bekendt. For det andet er det min fornemmelse, at

Slægten Plessens våben er et skjold i guld med en sort gående urokse med opløftet og kløftet hale. Med tiden har uroksen mere antaget karakter af en tyr, mens den kløftede hale er respekteret. Når tyren har fået denne lidet anatomisk korrekte hale, er det ud fra heraldikiske krav om balance i skjoldets udfyldning. For at skabe modvægt til hovedet opnår man fylde ved at dele halen.

der i de allerseneste år er en stigende forståelse for, at der i årene umiddelbart efter besættelsen skete uret i et omfang, som man først nu mange år efter er ved at få forståelse for. Efter afslutningen af Anden Verdenskrig var i Danmark sket beslaglæggelser af tysk ejendom, men som andre af de foranstaltninger, der i Danmark blev truffet med henblik på et retsligt opgør, må også loven om konfiskation af tysk og japansk ejendom ses på baggrund af internationale forhandlinger og som et udtryk for den måde, hvorpå man i Danmark valgte at gribe et spørgsmål an, der stillede sig på tilsvarende måde i andre lande, der i anledning af krigen havde krav at gøre gældende overfor Tyskland.

Den særlige baggrund for loven om konfiskation var først og fremmest allieredes ønsker om at neutralisere tysk økonomisk indflydelse i udlandet med henblik på at svække tyske kapitalinteresser i en sådan grad, at Tyskland ikke igen kunne rejse sig og betyde en fare for verdensfreden. Loven er således ikke en del af det retsopgør efter besættelsen, som havde en strafferetlig karakter vendt mod kollaboratører og andre, som havde svigtet det nationale sammenhold, eller loven mod krigsforbrydere, der rettede sig mod tyskere, der havde gjort sig skyldig i strafbare forhold. Loven havde sin egen baggrund i et ønske om at hindre tysk økonomisk indflydelse efter krigen. Loven er yderligere begrundet i et ønske om beslaglæggelse og likvidering af fjendtlig ejendom som delvis fyldestgørende for et krav på krigsskadeerstatning. Disse ønsker var kommet til udtryk i en vedtagelse på en international konference i Paris i november-december 1945, hvor spørgsmålet om krigsskadeerstatninger fra Tyskland drøftedes, og det var her, at lovens kriterium for konfiskation "tysk, fjendtlig ejendom" blev formuleret. I den såkaldte Pariseraftale af 14. januar 1946 blev det således fastslået: "Enhver af signatarmagterne skal under de former, de måtte vælge, tilbageholde eller likvidere tyske, fjendtlige aktiver på en sådan måde, at disse aktiver ikke falder tilbage til tysk ejendomsret eller tysk kontrol og skal på sin erstatningsandel afregne værdien af disse aktiver".

Det er vigtigt at fremhæve denne særlige baggrund for loven. Indgrebene rettede sig først og fremmest mod økonomiske interesser og ikke mod enkeltpersoner, og loven tilsigtede slet ikke at ramme bestemte personer på grund af deres adfærd under krigen.

I den danske lovs forarbejder er taget stilling til dispensationsmuligheden. Det fremhæves, at der kan forekomme tilfælde, hvor konfiskation forekommer ubillig, da ejendommen ikke kan karakteriseres som "fjendtlig". Mulighederne for dispensation angives dog meget snævert i forarbejderne. I folketingsudvalget blev det yderligere fremhævet, at der burde lægges vægt på, "om den pågældende har haft langvarig tilknytning til Danmark og i sin gerning og

færden tydeligt har tilkendegivet et tilhørsforhold til den danske nation".

Som en almindelig betragtning om loven om konfiskation af tysk og japansk ejendom kan anføres, at den fremgangsmåde, som loven anviser, forekommer meget streng og må betragtes som betænkelig set fra et retsstatssynspunkt. Almindeligvis anvendes konfiskation som sanktion i forbindelse med en strafbar handling. Under normale omstændigheder anses konfiskation uden særligt grundlag i strafbar adfærd for en vilkårlig berøvelse af ejendomsretten. Ejendomsretten er særlig beskyttet mod vilkårlige indgreb i den danske grundlov, og selv om konfiskationsloven var dikteret af en ganske særlig situation kommer den ved sit almindeligt holdte kriterium "tysk, fjendtlig ejendom" ganske langt i retning af vilkårlighed.

Det virker fuldstændig barokt, at der ikke kunne meddeles dispensation til fuldt loyale medlemmer af holstenske familier med århundred gammel tilknytning til Danmark.

Professor Ditlev Tamm skriver: Konfiskation uden samtidig strafskyld er et hårdt og vilkårligt indgreb. Det er ikke helt let at forklare, hvorfor et ønske om at svække Tyskland økonomisk og få en vis krigsskadeerstatning skal gå ud over de enkeltpersoner, der helt tilfældigt som tyske statsborgere havde økonomiske interesser eller ejendom i Danmark. Sagsbehandlingen viser, at begrebet "tysk, fjendtlig" er blevet fortolket meget snævert og uden forståelse for de forhold af familiemæssig art og den tilknytning til Danmark, som netop familien Scheel-Plessen havde. Der blev heller ikke taget hensyn til, at godser lå helt udenfor den tyske økonomis sfære, som det var lovens formål i overensstemmelse med internationale aftaler at svække.

Professor Ditlev Tamm skrev i 1997: "Hvad der for mig er afgørende, når jeg mener, at der er grund til at tage disse sager op igen, er ikke mindst det indtryk, som jeg har fået ved læsning af sagen om konfiskation af godset Fusingø, af en smålig sagsbehandling uden evne og vilje til at se, at den konkrete afgørelse var så uretfærdig, at enhver tvivl måtte komme dem til gode, der udsattes for et urimeligt indgreb. Det kan man godt være bekendt at minde om endnu engang. Og det vil klæde den danske stat, om dette kapitel af historien om opgøret efter Anden Verdenskrig kunne afsluttes på en mere værdig måde end hidtil er sket."

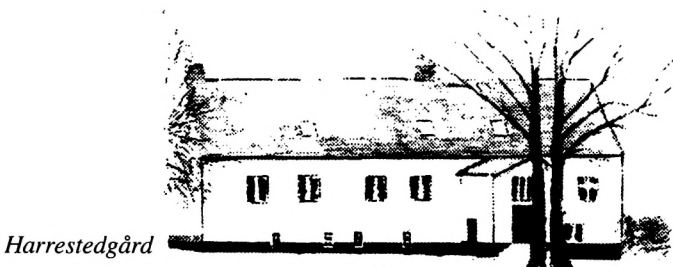
Afslutning

For os der er medlemmer af Slægtsgårdsforeningen er det klart, at det var uretfærdigt at konfiskere de tre slægtsgodser alene fordi ejerne boede i Tyskland.

Harrested blev efter konfiskationen solgt og er fortsat i privat eje, men Kalø og Fusingø blev nationaliseret, og de to godser er stadig statsejede.

I 2021 er loven om konfiskation 75 år. Det vil derfor være passende, at man allerede nu begynder forberedelsen af tilbagegivelsen, som passende kunne ske på 75-årsdagen for lovens vedtagelse!

OGN

Harrestedgård

Slægtstavle

Chr. Sigfrid von Plessen
1646-1723.

Præsident for Kammerkollegiet.
Ejer af bl.a. Vallø og Glorup

Chr. Ludvig Scheel-Plessen
1672-1752
Embedsmand og godsejer

Carl Adolf von Plessen
1678-1758
Hofmarskal og godsejer.
Oprettede "De plessenske Fideikommisgodser"

Mogens Scheel-Plessen
1713-1749
Overceremonimester

Fr. Chr. von Plessen
1717-1783
Barnløs. Nevøerne arvede ham

Chr. Ludvig Scheel-Plessen
1741-1801
1. Fideikommisgods :
Saltø og Harrested

Chr. Fr. von Plessen
1746-1804
2. Fideikommisgods :
Førslevgården, Fuglebjerg-
gård og Fodbygård

Carl Adolf von Plessen
1747-1810
3. Fideikommisgods :
Gunderslevholm og Castrup.
Arvede i 1789 2. Fideikommisgods.
Substituerede fideikommisserne
5. november 1802

Slægtstavlen viser besidderne af De plessenske Fideikommisser og deres familieforhold.

Jens og Anna Jensens Fond

Dansk Slægtsgårdsforening administrerer Jens og Anna Jensens Fond, der uddeler rejselegater til unge, der vil uddanne sig i teoretisk eller praktisk landbrug i udlandet.

Legatportioner på 5.000 og 10.000 kr. uddeles til ansøgere, der for at komme i betragtning, er i udlandet mindst 6 eller 8 måneder.

Ansøgning sendes til:
Carl Martin Christensen,
Kåregård, Badstrupvej 39.
5485 Skamby

NYT FRA KREDSENE

Kredsens arrangementer er interessante, og alle er velkomne til at deltage i det, der har interesse. Hvis man vil vide mere om et arrangement, så tag kontakt med formanden for den arrangerende kreds, navn og telefonnummer findes side 2.

Alle aktuelle indbydelser til kredsens arrangementer kan ses på foreningens hjemmeside www.slaegtsgaardsforeningen.dk under punktet kalender.

Midtjysk Kreds

I slutningen af sommerferien og lige før høst skal Midtjysk Kreds til Skiveområdet. Torsdag den 31. juli kl. 18.30 er der gårdbesøg på Vrouetoftgård hos ejerne Marianne Hauge og Niels Nielsen, der er 7. generation på gården. Gården er beliggende på Vrouevej 7, 7800 Skive. Arealet er løbende udvidet og er på 212 hektar. Foruden planteavl er der svineproduktion med søer, opfødning og salg af smågrise. Gården har været udførligt beskrevet her i tidskriftet i nr. 413 fra august-september 2011, så jeg kan kun opfordre jer til at læse mere om den aktive familie der i generationer har haft Vrouetoftgård som base.

På gården ligger der et gammelt hus, som også bruges som byens forsamlingshus. Det er udstyret med gamle skolemøbler, så her vil Midtjysk Kreds afholde sin generalforsamling. Marianne og Niels vil være værter ved en kop kaffe. Tilmelding til undertegnede på e-mail gunhild.olesen@moller@rn.dk senest 26. juli.

Hvis I af en eller anden grund ikke har fået jer tilmeldt til et af vore arrangementer er I hjertelig velkomne alligevel, men af hensyn til værtsfolkene er det rart at vide, hvor mange stole der skal bruges, og hvor meget kaffe der skal bygges.

Gunhild Olesen Møller

Arhuskredsen

Endnu et møde foregår onsdag den 16. juli kl. 15.00 på Planteforædlingscenteret Nordic Seed, Grindsnabevej 25, Dyngby, 8300 Odder (www.nordicseed.com)

Her bliver vi modtaget af driftschef Ole Lykke, der vil fremvise og fortælle om det spændende arbejde, der udføres på centeret.

Den ordinære generalforsamling afholdes tirsdag den 7. oktober kl. 14.00 i Kalø Økologiske Landbrugsskoles lokaler, Skovridervej 3, 8410 Rønede.

Drøftelse af konkrete forslag omkring foreningens fremtid.

Anne Lis Ladefoged

Haderslev kreds

Den 11. juni var vi på tur til Sliv Sø og Hoptrup efterskole. August Kragh, "Holtegaard" gav os en god og grundig orientering om Sliv Sø før og nu.

Sliv Sø var og er i dag Sønderjyllands 3 største sø. Den blev afvandet midt af 1950'erne, og blev i 2004 gendannet som sø på ca. 160 ha. Gennem flere år var der god og frugtbar landbrugsjord, men som tiden gik blev den igen fugtig. Afvandings-grøfterne skulle oprensnes i en uendelighed, og det med håndkraft, fordi de ustabile jordbundsforhold med det dybe dyndlag gjorde at grøfterne blev ved med skride ud og styrtede sammen. I dag er den gamle sø atter genskabt. Prisen var 22,4 mill.kr.

August Kragh fortalte også om hans spændende arbejde i lodsejer-udvalget, så landmanden kunne få erstattet det jord han afgav til søen til at få andet landbrugsjord. Det blev et større jordfordelingsarbejde. Landmænd både i Hoptrup og Vilstrup sogne havde parter i søen.

Bagefter besøgte vi Hoptrup Efterskole. Forstander Ken Petersen fortalte om hvordan skolen var blevet etableret i 2007, efter i mange år har været en højskole. I 2011 i juli måned brændte en hel del af efterskolen, men ved fælles hjælp nåede man at etablere en nøds-kole til begyndelse af skoleåret i august 2011.

I dag står den som en moderne og kreativ efterskole med linjer i Dans, Teater, Musik, Scenekunst og Musical. Skolen har plads til 102 elever, og er fuldttegnet.

Efter kaffebord holdt vi generalforsamling.

I beretningen beklagede formanden tilbagegangen i medlems antal, selv om der var gjort et godt arbejde for at finde nye medlemmer var resultatet negativ.

Vi må være realistiske og se at tiden er ved at rinde ud for foreningen, hellere stoppe mens det går godt, som at se en stout forening gå langsom i opløsning.

Anker Lund, Skodborg, og Jens Knudsen, Marstrup, blev genvalgt.

Under eventuelt fortalte Chr. Krogh, Majbøl om næste årsmøde i 2015 i Sønderborg

Jens M. Knudsen.

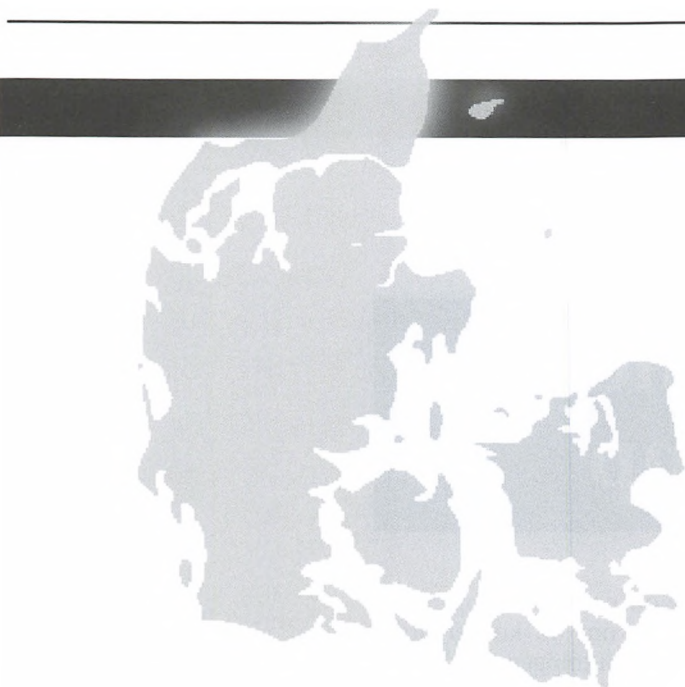
Det sydlige Sønderjylland

Den 19. maj besøgte vi Boderup Naturmælk ved Tinglev. Mejeriet, der blev bygget i 1887, blev 1. maj 1994 overtaget af en gruppe landmænd, der selv havde skaffet kapital for at starte et økologisk mejeri. Mejeriet har 31 andels-havere, der årlig leverer 30 millioner liter mælk. Mejeriet producerer smør, ost og konsummælk.

Vi var 28, som blev modtaget i gæstestuen, hvor der var smagsprøver på mejeriets produkter. Og det var en god oplevelse.

Efter en rundvisning i mejeriet samledes vi igen i gæstestuen, her serveredes kaffe, og så var det tid til spørgsmål.

Chr. A. Krogh

Sjælland Syd

Kredsens første sommerudflugt afholdes torsdag den. 22. maj, hvor 25 medlemmer var mødt frem for at se Vemmetofte kloster og Geomuseum Faxe.

På Vemmetofte blev vi vist rundt af 3 beboere. Vi begyndte i klosterkirken, som bliver benyttet en gang om måneden til gudstjeneste, og hvis det ønskes, kan beboerne blive begravet herfra. Vi så spisesalen, hvor beboerne nyder frokosten og middagen. Vi oplevede den meget fornemme Fruerstuen med gyldenlædertapet og mange malerier af kongelige og adelige. Vi sluttede med et glas vin og småkager.

Derefter kørte vi til Geomuseum Faxe, hvor vi begyndte med kaffe. Der var rundvisning med Vagn Aage Andersen. Han fortalte om fossiler, der var 63 mio. år gamle bl. a. koraler, krabber og hajer.

Der har været gravet kalk i mere end 900 år, og her er landets største menneskeskabt sø. Der graves stadig kalk - også til landbruget.

Højskoledagen afholdes lørdag, den 8. november 2014 på Haslev Højskole nu Galleri Emmaus, Højskolevej 9. 4690 Haslev.

Program for dagen:

- Ankomst til Emmaus - kursuscenter kl. 09.30
- Kl. 09.30 morgenmad
- Kl. 10.00 rundvisning i galleriet ved leder Grethe Olsen
- Kl. 11.00 Foredrag forhenværende skoleinspektør
Hans Jørgen Færk – Kaj Munk
- Kl. 12.00 frokost
- Kl. 13.00 Sangtime borgmester Carsten Rasmussen
– friske sange
- Kl. 14.15 Eftermiddagskaffe
- Kl. 14.45 Foredrag forretningsfører Inger M. Hansen
– slægtsgårdsforeningens historie
- Kl. 16.00 Farvel og tak for denne gang

Dorrit Røtting

Vestsjællandskredsen

Sommerudflugten den 13. juni havde samlet 27 medlemmer. Vi samledes på Egholm Gods i Hornherred, hvor godsejer Ole Falck bød velkommen og fortalte om, hvorfor og hvordan han havde skabt sit våbenmuseum. Derefter fortalte Ole Falck - med stort engagement - om samlingen, der indeholder militære våben, jagtvåben, civile våben - herunder en stor og imponerende samling fra det vilde vesten. Derefter fortalte svigersønnen Carsten Møller, der også er driftsleder på Egholm, om den gamle herregårds interessante bygningshistorie, fortalte om den nuværende hovedbygning og parken. Vi sluttede med gå ned i den gamle kælder fra middelalderens herresæde. Efter omvisningen udenfor samledes vi i museets velfærdsstue, hvor kaffen blev serveret, og så var der åbent for spørgsmål. Dette besøg vil stå i erindringen, som noget ganske særligt.

Karen Andersen

Bornholmskredsen

Den 19. juni havde Bornholmskredsen udflugt til Bornholms Højskole, hvor forstander Lillian Hjorth-Westh viste rundt og fortalte om skolen.

Skolen kan tilbyde korte sommerkurser fra 1-2 uger og lange vinter kurser fra 12-31 uger.

På sommer kurserne kan de tilbyde følgende fag: Vandring, litteratur, musik, linedance, bridge, seniordans, cykelture, keramik, glas, akvarel og acrylmaleri, foredrag og masser af højskolesang.

På vinterkurserne kan de tilbyde følgende fag: Glas, keramik, billedkunst, musik, kokkens køkken, smykke - og billedkunst, it og medie, Bornholm på kryds og tværs. Skolen har elever fra hele kloden, og skolen har haft fremgang de sidste år.

Efter rundvisningen var der kaffe og generalforsamling i dagligstuen. Der var genval af Carsten Jørgensen, Henrik Tolstrup, og Inger Jacobsen.

Efter kaffen fortalte Erling Jensen, Buddegård om sit liv og sin tid som landmand på Buddegård. Udflugten havde samlet 27 deltagere.

Mogens Frigaard

Returadresse:

Inger M. Hansen,
Svalevej 13, 4440 Mørkøv
ID: 47395

Konservatisme og kulturkamp

Jon A.P. Gissel er dr.phil. i historie og har tidligere udgivet den anmelderroste bog "Den indtrængende Forstaaelse – Johannes Steenstrups historiesyn" samt en lang række forskningsartikler, og nu foreligger en ny bog "Konservatisme og kulturkamp". Et værk på 352 sider

Den klassiske fortælling om dansk åndsliv omkring år 1900 er en fortælling om Georg Brandes som lysbringeren, der gjorde op med guldalderlitteratur og fejede romantikkens verden bort. Men det er sejrherrene, der skriver historien. Glemte er det, at Brandes blev mødt af en stærk og velartikuleret konservativ modstand, som siden er blevet skrevet ud af historien. Hvem var disse konservative modstandere, og hvordan argumenterede de? Fælles for dem var et forsvar for det åndelige aspekt af menneskelivet. De forsvarede kristendommen og nationen som grundlaget for samfundslivet, og forsvarede menneskets viljesfrihed mod determinismen. Men de konservative var også en uensartet skare, der manglede en lederskikkelse og hvis opgør pegede i flere retninger.

Jon Gissels "Konservatisme og Kulturkamp" er bogen om de konservative intellektuelle, der i slutningen af det 19. århundrede søgte at formulere et alternativ til det moderne gennembrud, åndsradikalismen og liberalismen. Det er den første samlede behandling af denne glemte konservative tradition, og den samler trådene i den konservative argumentation og kritik, der siden blev glemt, men aldrig besvaret.

Læserne af Slægtsgårdsforeningens tidskrift vil huske Jon A. P. Gissels artikel "Kulturkampen i Danmark i sidste tredjedel af 1800-tallet", som blev bragt i nr. 421. Denne artikel er en appetitvækker på den nye bog

OGN

